

ΕΝΟΤΗΤΑ 4^Η – ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΑ ΚΑΙ ΑΜΕΤΑΒΑΤΑ, ΜΟΝΟΠΤΩΤΑ ΚΑΙ ΔΙΠΤΩΤΑ ΡΗΜΑΤΑ

• **Μεταβατικά ρήματα** : η ενέργεια του υποκειμένου τους μεταβαίνει στον όρο (ή σχετίζεται με τον όρο) που ονομάζεται **αντικείμενο**

Το αντικείμενο συμπληρώνει την έννοια του ρήματος σε πτώση αιτιατική ή γενική και βρίσκεται κάνοντας την ερώτηση : ποιον, ποιους, τι

→ Η Μαρία κέρδισε το βραβείο στο διαγωνισμό ορθογραφίας

→ Μοιάζεις του πατέρα σου ή : στον πατέρα σου (η γενική αντικαθίσταται από εμπρόθετο)

Αμετάβατα ρήματα : → Τα παιδιά **τρέχουν** στο δρόμο (η ενέργεια του υποκειμένου δε μεταβαίνει σε κάτι άλλο) .

• **Αντικείμενο** μπορεί να είναι **οποιοδήποτε μέρος του λόγου** ακόμα και ολόκληρη πρόταση, όταν λειτουργεί **ως ουσιαστικό**.

- Δεν αντέχω άλλο τη γκρίνια σας → ουσιαστικό
- Χαιρέτησε τους συγκεντρωμένους κι έφυγε → μετοχή
- Σιχαίνομαι τους ανόητους → επίθετο
- Θέλουν να ζήσουν αξιοπρεπώς → δευτερεύουσα ονομαστική πρόταση
- Τον είδαμε αργά χθες το βράδυ → αντωνυμία

Σύστοιχο (ή εσωτερικό) αντικείμενο : είναι το αντικείμενο που έχει την ίδια ρίζα ή νοηματική συνάφεια με το ρήμα :

→ Έζησε μια δύσκολη ζωή

→ Ο κόσμος χαλάει κι εσύ κοιμάσαι τον ύπνο του δικαίου

• **Μονόπτωτα μεταβατικά ρήματα** : Η έννοια τους συμπληρώνεται με ένα αντικείμενο ή μία πτώση :

→ Διάβασα προσεκτικά τις εργασίες

→ Διάβασα τα Μαθηματικά, τη Γεωγραφία και τα Θρησκευτικά (τα αντικείμενα χωρίζονται με κόμμα, ή συνδέονται με συμπλεκτικό σύνδεσμο)

• **Δίπτωτα μεταβατικά ρήματα** : Η έννοια τους συμπληρώνεται με **2 αντικείμενα** (αιτιατική + γενική , αιτιατική + αιτιατική)

Στην περίπτωση αυτή το αντικείμενο που συμπληρώνει άμεσα την έννοια του ρήματος λέγεται **άμεσο**, ενώ το δεύτερο που τη συμπληρώνει δευτερευόντως λέγεται **έμμεσο** .

Πώς διακρίνουμε το άμεσο από το έμμεσο αντικείμενο :

α) 2 αιτιατικές : **άμεσο** είναι εκείνο που δηλώνει **πρόσωπο ή έμψυχο** (εκτός εάν η αιτιατική του προσώπου μπορεί να μετατραπεί σε εμπρόθετο) . **Αν και τα δύο είναι πρόσωπα ή πράγματα**, τότε **έμμεσο** είναι εκείνο που μπορεί να μετατραπεί **σε εμπρόθετο** :

→ Ο καθηγητής εξετάζει τα παιδιά Μαθηματικά (τα παιδιά = άμεσο)

→ Γέμισες το σπίτι ψώνια σε εποχή οικονομικής κρίσης (το σπίτι =άμεσο, διότι το 2^ο αντικείμενο μπορεί να γίνει εμπρόθετο : με ψώνια)

β) σε αιτιατική και γενική : **άμεσο** είναι το αντικείμενο **σε αιτιατική** και **έμμεσο** είναι το αντικείμενο **σε γενική**, καθώς μπορεί να μετατραπεί σε εμπρόθετο :

→ Χάρισα της αδελφής μου το εισιτήριο για τη συναυλία (της αδελφής μου= στην αδελφή μου → έμμεσο)

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1. Βρείτε τα αντικείμενα των ρημάτων στο κείμενο που ακολουθεί και διακρίνετε α) το είδος των ρημάτων (μεταβατικά ή αμετάβατα, μονόπτωτα ή δίπτωτα) και β) το είδος των αντικειμένων (άμεσο, έμμεσο) :

Έγινε ακριβώς έτσι, όπως το ' λεγαν ο Γιάννης κι ο Αχιλλέας , όπως το 'χε πει κάποτε κι ο τρελός με τις πιτζάμες. Γέμισαν τα ντουβάρια με μεγάλα κόκκινα και πράσινα γράμματα κι όταν η Αθήνα είχε γίνει απέραντο αλφαβητάριο, τότε κουβάλησαν στα σχολεία κάτι τεράστια μαύρα καζάνια .

Στου Πέτρου το σχολείο, στο άδειο γκαράζ, άρχισαν πάλι τα μαθήματα και τώρα δεν απουσιάζει σχεδόν κανένα παιδί, γιατί, αν λείψει, χάνει το συσσίτιο. Κάθε μεσημέρι καταφθάνει ένα κάρο και ξεφορτώνει το Δάμωνα και το Φιντία . Ο Δάμων και ο Φιντίας είναι δυο καζάνια μαύρα σαν πίσσα που αχνίζουν... Την πρώτη μέρα που τα περίμεναν κανένα παιδί δεν είχε νου για μάθημα κι ο κύριος Λουκάτος άρχισε να τους διαβάζει κάτι ιστορίες από ένα βιβλίο.

...«Στα παλιά τα χρόνια, στην αρχαία Αθήνα, υπήρχανε δυο αχώριστοι φίλοι. Ο Δάμων κι ο Φιντίας...»

-Έρχονται! Έρχονται! Ακούστηκε μια ψιλή φωνούλα από την άκρη της τάξης.

Ήταν ένα μικρό κοριτσάκι που παραμόνευε από τη χαραμάδα της μεγάλης πόρτας και είδε να καταφθάνουν, όχι βέβαια ο Δάμων και ο Φιντίας, αλλά τα καζάνια με το συσσίτιο, που έτσι τους έμεινε το όνομα .

Άλκη Ζέη, Ο μεγάλος περίπατος του Πέτρου (απόσπασμα)

2. Να βρείτε τα αντικείμενα στις επόμενες περιόδους και να τα μετατρέψετε σε ουσιαστικά :

A. Το σχολείο βράβευσε όσους μαθητές άριστευσαν.

B. Ο Γιάννης φοβάται μήπως αποτύχει στο διαγωνισμό

Γ. Το δικαστήριο αποφάσισε ότι ο κατηγορούμενος ήταν αθώος .

3. Να ολοκληρώσετε τις επόμενες φράσεις, προσθέτοντας τα αντικείμενα σύμφωνα με τα ζητούμενα της παρένθεσης :

A..... στείλαμε
(αντωνυμία + ουσιαστικό)

B. Ο υπεύθυνος τμήματοςζήτησε
(αντωνυμία + πρόταση)

Γ. Θέλησα
(πρόταση)

Δ. Δώστε.....
(εμπρόθετο + ουσιαστικό)